

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเรียงความ สำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

PROCESS OF ORGANIZING LEARNING ACTIVITY IN ESSAY WRITING FOR BASIC EDUCATION STUDENTS

สาวิตรี จิตบรรจง

Savitri Chitbanchong

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

Corresponding author E-mail: Savitri.nan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเรียงความสำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการเขียนเรียงความ แนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ เทคนิคการใช้คำถาม การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การเขียนเรียงความตามแนวการสอนแบบเน้นกระบวนการร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม เป็นการส่งเสริมกระบวนการรวบรวมความคิด การลงมือเขียน และการปรับปรุงแก้ไข อย่างเป็นระบบทำให้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอ่านและประเมินงานเขียนของเพื่อน ผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ให้คำแนะนำ และกระตุ้นกระบวนการคิดโดยใช้เทคนิคการใช้คำถาม ในทุกขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวคิดการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการมุ่งช่วยให้ผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้ด้านการเขียนอย่างเป็นระบบแล้ว ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า เทคนิคการใช้คำถาม เป็นเทคนิคที่สามารถนำมาใช้ร่วมกับการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ เนื่องจากคำถามเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยในการกระตุ้นกระบวนการคิดของผู้เรียน การตอบอาจมีลักษณะเป็นรายบุคคล กลุ่ม หรือทั้งชั้นเรียนก็ได้ โดยคำถามที่ใช้ต้องส่งเสริมการเรียนรู้ที่รู้ลึก รู้จริง เป็นคำถามที่พัฒนากระบวนการคิด และใช้ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ ความคิดและทัศนคติของผู้เรียนได้ ส่วนกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเขียนเรียงความ สำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ 1) เตรียมความพร้อม 2) เขียนโครงร่างและลงมือเขียน 3) ทบทวน 4) แก้ไข และ 5) นำเสนอ สะท้อนให้เห็นว่าการใช้แนวทางการสอนที่เน้นกระบวนการ และเทคนิคการตั้งคำถามช่วยเสริมสร้างทักษะการเขียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: กระบวนการเขียนเรียงความในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ, เทคนิคการใช้คำถาม, การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

Abstract

This academic article aims to present a process of organizing learning activity in essay writing for basic education students. The approach integrates the process writing approach with questioning techniques, designed to enhance cognitive development throughout each phase of writing-idea generation, drafting, and systematic revision. This process enables students to engage in experiential learning through active participation, encourages classroom interaction, facilitates the exchange of ideas, and involves reading and evaluating peers' writing. The teacher acts as a facilitator-providing guidance and stimulating thinking through the use of questioning techniques at every stage of the learning activities. The synthesis of these concepts reveals that process-based writing instruction helps learners develop systematic writing skills. Moreover, the author proposes that questioning techniques can be effectively integrated with process writing, as questions are a crucial component of instructional design that stimulate students' cognitive processes. Responses may be given individually, in groups, or as a whole class. The questions used should promote deep and meaningful learning, enhance critical thinking, and be used to assess students' knowledge, understanding, ideas, and attitudes. The proposed learning process for essay writing at the basic education level consists of five stages: 1) Preparation, 2) Outlining and drafting 3) Review 4) Revision, and 5) Presentation. It reflects that using a process-oriented teaching approach and questioning techniques concretely enhances writing skills.

Keywords: The Essay Writing Process in Basic Education, Process Writing Approach, Questioning Techniques, Designing Learning Activities

บทนำ

ทักษะทางภาษาไทย ประกอบด้วย ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน การเขียนถือเป็นวิธีการสื่อสารที่แสดงออกผ่านตัวอักษร เพื่อแสดงความรู้ ความคิดและความรู้สึกให้ผู้อื่นได้รับรู้ บุคคลที่มีความสามารถในการเขียนจะต้องมีความสามารถในทางภาษา ซึ่งมักจะมีพื้นฐานทางการฟังและการอ่านที่ดี วรวรรณ ศรียาภัย กล่าวว่า การเขียนเป็นหนึ่งในวิธีการสื่อสารของมนุษย์ที่เป็นการบันทึกเรื่องราวอันเป็นความรู้ ความคิด และวิทยาการทั้งปวง ไว้เป็นลายลักษณ์ เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบความรู้เหล่านั้น แล้วนำมาประยุกต์ใช้พัฒนาสังคมต่อไป การเขียนมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อสังคมที่พัฒนาแล้วและสังคมที่กำลังพัฒนา การเขียนจึงเป็นทักษะขั้นสูงที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ผ่านการฟัง การดู และการอ่าน ควบคู่กับการใช้กระบวนการคิดในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ความรู้แล้วร้อยเรียงเป็นตัวอักษรที่สื่อความหมายได้ชัดเจน (วรวรรณ ศรียาภัย, 2557) และ สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มรรย กล่าวว่า ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่สลับซับซ้อนยากกว่าทักษะการฟัง การพูด และการอ่าน เพราะผู้เขียนจะต้องมีความรู้ดี รู้จักคำมาก สามารถสังเคราะห์เรียบเรียงถ้อยคำ ผูกประโยคให้ถูกต้อง และสื่อความหมายให้ชัดเจนตามที่ผู้เขียนต้องการ (สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มรรย, 2538) หลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สารที่ 2 การเขียน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเขียนสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้ภาษาได้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ ย่อความจากสื่อที่มีรูปแบบและเนื้อหาที่หลากหลาย เรียงความแสดงแนวคิดเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โวหารต่าง ๆ เขียนบันทึก รายงานการศึกษาค้นคว้าตามหลักการเขียนทางวิชาการ ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการอ้างอิง ผลิตผลงานของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสารคดีและบันเทิงคดี รวมทั้งประเมินงานเขียนของผู้อื่นและนำมาพัฒนางานเขียนของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

ปัญหาในการจัดการเรียนรู้การเขียนเรียงความ สะท้อนจากผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ในปีการศึกษา 2564 - 2567 ระดับประเทศในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 สารที่ 2 การเขียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยในมาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อวิเคราะห์ในปีการศึกษา 2567 สารที่ 2 การเขียน ตัวชี้วัด ท 2.1 ม.2/3 และ ท 2.1 ม.4 - 6/2 เขียนเรียงความ พบว่า ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 44.38 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ย 42.15 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าร้อยละ 50 ดังนั้น ปัญหาการเขียนเรียงความจึงเป็นปัญหาของการเรียนรู้วิชาภาษาไทยที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างทันด่วนที่ ผู้เขียนในฐานะอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สังเกตปัญหาการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนเรียงความจากการไปเฝ้าสังเกตนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาเป็นระยะเวลา 12 ปี พบว่า หลังจากที่นักศึกษาบรรยายเกี่ยวกับหลักการเขียนเรียงความแล้วมอบหมายให้ผู้เรียนเขียนเรียงความ พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถเขียนเรียงความได้ เนื่องจากไม่ทราบว่าตัวเองจะต้องเขียนอะไร รวมถึงได้มีการสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 3 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 1 คน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 1 คน รวม 5 คน พบปัญหาในการสอนเขียนเรียงความที่สอดคล้องกัน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) ด้านผู้เรียน ผู้เรียนไม่เข้าใจในการวางโครงเรื่อง จึงทำให้ไม่สามารถจัดระบบความคิดของตนเอง ไม่แสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการเขียน อีกทั้งผู้เรียนมีทัศนคติไม่ดีต่อการเขียนเรียงความ โดยมองว่าเป็นเรื่องยาก ไม่อยากเขียนและไม่รู้ว่าจะเขียนอะไร และ 2) ด้านผู้สอน กิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเรียงความที่ผู้สอนส่วนใหญ่จะเน้นการบรรยาย อธิบายและให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด หลังจากนั้นจึงกำหนดหัวข้อเรียงความและให้ผู้เรียนลงมือเขียน ซึ่งมีการมอบหมายให้ผู้เรียนทำเป็นการบ้านและนำมาส่งชั่วโมงถัดไป ทำให้ผู้เรียนไม่ได้ฝึกฝนทักษะการเขียนเรียงความอย่างต่อเนื่อง

จากปัญหาดังกล่าวควรนำแนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ (Process Writing Approach) เป็นแนวทางที่น่าสนใจและช่วยพัฒนาการเขียนเรียงความของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวการสอนดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทางจิตวิทยาและปรัชญาแนวพุทธิปัญญา (Cognitive Approach) และแนวคิดพฤติกรรมนิยม (Behavioral Approach) ที่มุ่งให้ความสำคัญกับการกระทำและความคิดของผู้เรียนมากกว่าสนใจในผลงานเขียน การเขียนเป็นทั้งวิธีการสื่อสารและกระบวนการทางจิต สติปัญญา ในการคิดแสวงหาข้อมูลประกอบการเขียนและวิเคราะห์จัดรูปแบบการนำเสนอข้อมูลเหล่านั้น ดังนั้น การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการจึงเป็นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยมุ่งเน้นการเขียนที่เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหา วางแผนแก้ไขปัญหาลดลดกระบวนการเขียน

ของตนเอง ฝึกใช้กลวิธีในการสร้าง ค้นหา เลือกสรร เรียบเรียง ตรวจสอบข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการเขียนอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนเขียนและปรับปรุงงานเขียนฉบับร่างของตนเอง เพื่อให้ได้งานเขียนที่มีคุณภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้แนวการสอนดังกล่าว จะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตลอดกิจกรรม ผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือในระหว่างการเขียนของผู้เรียน รวมทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์และประเมินงานเขียนของเพื่อน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวช่วยขยายความคิดและ ประสบการณ์ในการเขียนของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ดังที่ ชนาธิป พรกุล กล่าวว่า การใช้คำถามอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นส่วนหนึ่งของการสอนที่ดี โดยเฉพาะ การสอนทั้งชั้นเรียน ถ้าครูมีทักษะในการใช้คำถาม คำถามจะเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์หลายอย่าง เช่น ช่วยสร้างความสนใจใคร่รู้ กระตุ้นให้เกิดจินตนาการ และจูงใจผู้เรียนให้ค้นหาความรู้ใหม่ นอกจากนี้ คำถามยังสามารถ ทำทลายให้ผู้เรียนคิด ช่วยไข่มโนทัศน์ที่มีความชัดเจน นำไปสู่การแก้ปัญหาในบทเรียน ประสิทธิภาพของการสอน คุณภาพของการอภิปรายได้อีกด้วย จากการศึกษาการสร้างคำถามตามแนวคิด Bloom's Taxonomy Revised (ชนาธิป พรกุล, 2557) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากแนวคิดของ Bloom โดย Anderson, L. et al. ที่ประกอบด้วย การจำ (Remembering) การเข้าใจ (Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analyzing) การประเมินค่า (Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating) ดังนั้น เทคนิคการใช้คำถาม ช่วยให้ผู้สอนทราบพื้นฐานความสามารถ ของผู้เรียน ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ และเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และช่วยผู้สอนในการ ประเมินผลเบื้องต้นได้ว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการคิดด้วยตัวเองหรือไม่ ผู้เขียนมีความเห็นว่า เมื่อผู้สอนนำ แนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการมาใช้ควบคู่กับเทคนิคการใช้คำถามจะช่วยพัฒนาความสามารถในการ เขียนเรียงความของผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น (Anderson, L. et al., 2001)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงมีความสนใจในการนำเสนอกระบวนการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้การเขียนเรียงความสำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยแนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ (Process Writing Approach) เป็นแนวทางที่น่าสนใจและช่วยพัฒนาการเขียนเรียงความของผู้เรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ แนวการสอนดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทางจิตวิทยาและปรัชญาแนวพุทธิปัญญา (Cognitive Approach) และแนวคิดพฤติกรรมนิยม (Behavioral Approach) ที่มุ่งให้ความสำคัญกับการกระทำและความคิด ของผู้เขียนมากกว่าสนใจในผลงานเขียน การเขียนเป็นทั้งวิธีการสื่อสารและกระบวนการทางจิต สติปัญญา ในการ คิดแสวงหาข้อมูลประกอบการเขียนและวิเคราะห์จัดรูปแบบการนำเสนอข้อมูลเหล่านั้น ดังนั้น การสอนเขียนแบบ เน้นกระบวนการจึงเป็นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยมุ่งเน้นการเขียนที่เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหา วางแผน แก้ไขปัญหาตลอดกระบวนการเขียนของตนเอง ฝึกใช้กลวิธีในการสร้าง ค้นหาเลือกสรร เรียบเรียง ตรวจสอบข้อมูล ที่จะนำไปใช้ในการเขียนอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนเขียนและปรับปรุงงานเขียนฉบับร่างของตนเอง เพื่อให้ได้งานเขียน ที่มีคุณภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้แนวการสอนดังกล่าว เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตลอด กิจกรรม ผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือในระหว่างการเขียนของผู้เรียน รวมทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความคิดประสบการณ์และประเมินงานเขียนของเพื่อน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวช่วยขยายความคิดและประสบการณ์ในการเขียนของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

กระบวนการเขียนเรียงความในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความหมายของการเขียนเรียงความ

มีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทางภาษาได้ให้ความหมายของเรียงความไว้สอดคล้องกัน ดังนี้ ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง, วรวรรณ ศรียาภัย, จิรวัฒน์ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ กล่าวว่า เรียงความเป็นงานเขียนร้อยแก้วที่มุ่งถ่ายทอดความรู้ ความคิดของผู้เขียนไปสู่ผู้อ่านด้วยหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง ใช้ถ้อยคำสละสลวย สำนวนภาษาที่ประณีตบรรจง (ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง, 2555); (วรวรรณ ศรียาภัย, 2557); (จิรวัฒน์ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ, 2562)

จากความหมายของการเขียนเรียงความ สรุปได้ว่า การเขียนเรียงความ คือ การเรียบเรียงเรื่องราวของผู้เขียน ที่ประกอบด้วย ข้อมูล ความรู้ ความรู้สึก ความคิดเป็นตัวอักษรเพื่อถ่ายทอดให้ผู้อ่านทราบ ซึ่งต้องเขียนตามองค์ประกอบของการเขียนเรียงความ มีศิลปะในการใช้ภาษาที่น่าอ่าน สื่อความได้อย่างชัดเจน

เกณฑ์การให้คะแนนการเขียนเรียงความ

การประเมินการเขียนเรียงความเป็นแบบทดสอบอัตนัยที่ต้องใช้รูปรีด หรือเกณฑ์การให้คะแนนที่สามารถประเมินพฤติกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติอย่างแท้จริง จากการสังเคราะห์เกณฑ์การประเมินการเขียนเรียงความของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สมชาย ทุนมาก, อรสุมา ถาวรสุขอนันต์ สรุปได้ว่า เกณฑ์การประเมินการเขียนเรียงความ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) องค์ประกอบของเรียงความ 2) เนื้อหา 3) การลำดับเรื่อง 4) การใช้ภาษา และ 5) อักษรวิธี เพื่อให้สามารถวัดความสามารถการเขียนเรียงความของผู้เรียนได้ชัดเจน และแบ่งชี้จุดดีและจุดบกพร่องสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552); (สมชาย ทุนมาก, 2567); (อรสุมา ถาวรสุขอนันต์, 2559) เพื่อให้ผู้เรียนนำมาใช้พัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความต่อไป ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินการเขียนเรียงความ

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
1. องค์ประกอบของเรียงความ	มีองค์ประกอบครบถ้วนสอดคล้องสัมพันธ์ และน่าสนใจ	มีองค์ประกอบครบถ้วนสอดคล้องสัมพันธ์ แต่ไม่น่าสนใจ	มีองค์ประกอบไม่ครบถ้วนหรือไม่สอดคล้องสัมพันธ์และไม่น่าสนใจ
2. เนื้อหา	เนื้อหาสัมพันธ์กับชื่อเรื่องเสนอข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน มีข้อมูลสนับสนุนชัดเจนทุกตอน	เนื้อหาสัมพันธ์กับชื่อเรื่องแต่ไม่เสนอข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน มีข้อมูลสนับสนุนชัดเจนในบางตอน	เนื้อหาไม่สัมพันธ์กับชื่อเรื่องและไม่เสนอข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน ไม่มีข้อมูลสนับสนุนชัดเจน
3. การลำดับเรื่อง	ดำเนินเรื่องเป็นลำดับ ไม่สับสนวุ่นวาย	ดำเนินเรื่องสับสนวุ่นวาย ในบางตอน	ดำเนินเรื่องสับสนวุ่นวาย
4. การใช้ภาษา	ใช้สำนวนภาษาถูกต้อง สละสลวยกลมกลืนกับเนื้อหา สื่อความหมายได้ชัดเจน	ใช้สำนวนภาษาถูกต้อง เหมาะสมกับเนื้อหา แต่สื่อความหมายไม่ชัดเจน	ใช้สำนวนภาษาไม่เหมาะสมกับเนื้อหา สื่อความหมายไม่ชัดเจน

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินการเขียนเรียงความ (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
5. อักษรวิธี	เขียนสะกดคำ ใช้อักษรย่อ เครื่องหมายวรรคตอน ผิด 1 - 5 แห่ง	เขียนสะกดคำ ใช้อักษรย่อ เครื่องหมายวรรคตอน ผิด 6 - 10 แห่ง	เขียนสะกดคำ ใช้อักษรย่อ เครื่องหมายวรรคตอน ผิด 10 แห่งขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนนและระดับคุณภาพ

คะแนน 12 - 15 ระดับ 3 หมายถึง ดี

คะแนน 8 - 11 ระดับ 2 หมายถึง พอใช้

คะแนน 7 ลงไป ระดับ 1 หมายถึง ปรับปรุง

แนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ (Process Writing Approach)

การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดทางจิตวิทยาและแนวคิดปรัชญาพฤติกรรมนิยม แนวคิดพุทธิปัญญา และทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการเขียนที่มุ่งให้ความสนใจกับความคิดและการลงมือกระทำของผู้เขียนมากกว่าสนใจผลงานเขียน เพราะเชื่อว่าการเขียนเป็นการสื่อสารกระบวนการทางความคิด สติปัญญา ในการแสวงหาข้อมูลและเรื่องราวเพื่อนำมาเขียน

ความหมายของการเขียนแบบเน้นกระบวนการ

Hyland, K. กล่าวว่า การเขียนแบบเน้นกระบวนการเป็นการเขียนที่ใช้กระบวนการทางความคิดในการวางแผน การวิเคราะห์เนื้อหางานเขียนและการประเมินเพื่อพิจารณาความสมเหตุสมผล รวมถึงการตรวจทานข้อบกพร่องของงานเขียนเพื่อให้ข้อความที่สื่อความได้ชัดเจน (Hyland, K., 2003)

Flower, L. & Hayes, J. R. กล่าวว่า การเขียนแบบเน้นกระบวนการ เป็นการเขียนที่มุ่งเน้นพัฒนาการสร้างการเลือกสรร การเรียบเรียง และการตรวจทาน จัดเกลาความคิดเพื่อถ่ายทอดเป็นภาษาที่สละสลวย โดยเน้นการพัฒนา และมุ่งให้ผู้เขียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน (Flower, L. & Hayes, J. R., 1980)

ชัยวัฒน์ สุทธิวัฒน์ กล่าวว่า แนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ เป็นการพัฒนาการเขียนอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การฝึกเขียนให้ถูกต้องตามรูปแบบ กระบวนการ จนสามารถเขียนได้อย่างเป็นอิสระ และสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง (ชัยวัฒน์ สุทธิวัฒน์, 2561)

สรุปได้ว่า การเขียนแบบเน้นกระบวนการ คือ การเขียนที่มุ่งเน้นการค้นหา พัฒนาและเรียบเรียงข้อมูลจากความคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาใช้ในการถ่ายทอดงานเขียนของตนเองให้สามารถสื่อสารได้ตรงตามวัตถุประสงค์

การจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนแบบเน้นกระบวนการ

การเขียนที่ดี ผู้เขียนจำเป็นต้องฝึกฝนทักษะอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากทักษะการเขียนเป็นทักษะที่มีความสลับซับซ้อน ผู้เขียนต้องมีการวางแผน ถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาษาเขียน อ่านทบทวนและแก้ไขงาน

เขียนของตนเองกลับไปมา ดังนั้น ผู้สอนควรนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวการเขียนแบบเน้นกระบวนการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการเขียนตามขั้นตอนดังกล่าว

White, R. & Arndt, V. กล่าวว่า การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรมการสอน ซึ่งประกอบด้วย การเลือกหัวข้อ การเขียนโครงร่างอย่างคร่าว ๆ การประเมินผลการเขียนโครงร่างฉบับแรก การประเมินผลจากเพื่อน การเขียนโครงร่างฉบับที่ 2 และการประเมินผลจากเพื่อนและผู้สอน หัวใจสำคัญของการสอนแนวนี้ คือ กระบวนการทบทวน (Reviewing) ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับปรุงผลงานได้ หลังจากได้รับการประเมินจากผู้สอน หรือหลังกิจกรรมกลุ่มในชั้นเรียน (White, R. & Arndt, V., 1991)

Lapp, D. กล่าวว่า การเขียนแบบเน้นกระบวนการให้ความสำคัญกับคุณภาพงานเขียนมากกว่าปริมาณการเขียน เป็นการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนฝึกเขียนโครงร่างครั้งแรก โดยไม่ต้องคำนึงถึงความถูกต้องของรูปแบบงานเขียน เพื่อให้เกิดอิสระในการเขียน จากนั้นให้ผู้เรียนทบทวนโครงร่าง โดยพิจารณาถึงการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และความชัดเจนของข้อความ รวมถึงฝึกให้ผู้เรียนและเพื่อนร่วมห้องเป็นผู้ประเมินงานเขียนเพื่อปรับปรุงงานเขียนให้มีความชัดเจน และฝึกให้ผู้เรียนคำนึงถึงการตอบสนองต่อผู้อ่านในขณะเขียนงานอีกด้วย (Lapp, R. E., 1985)

ศุภวรรณ สัจจิตกุล กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ ดังนี้ 1) ให้ความสำคัญกับกระบวนการในการพัฒนาความคิดในการเขียนของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการฝึกใช้กลวิธีในการสร้าง ค้นหา เลือกสรร เรียบเรียงและตรวจสอบข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการเขียนอย่างเป็นระบบ มากกว่าการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการใช้ภาษาที่ถูกต้อง 2) ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดกระบวนการเขียน โดยครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการให้คำแนะนำและความช่วยเหลือในระหว่างกระบวนการเขียนเท่านั้น เพื่อมิให้เป็นอุปสรรคต่อการสร้างและการพัฒนาความคิดของผู้เรียน 3) เน้นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของกระบวนการทางความคิดที่เกิดขึ้นกลับไปมา ตั้งแต่การรวบรวมความคิด การเขียนและการปรับปรุงแก้ไข โดยฝึกให้ผู้เรียนเขียนและปรับปรุงแก้ไขงานเขียนฉบับร่างตามความจำเป็น เพื่อให้ได้งานเขียนที่มีคุณภาพ 4) ให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ในการเขียนและผู้อ่าน อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเขียนที่สื่อความได้ชัดเจน และ 5) เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ในสังคม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ตลอดจนการอ่านและการประเมินงานเขียนของเพื่อน ซึ่งจะช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการเขียนงานของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น (ศุภวรรณ สัจจิตกุล, 2553)

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ เน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะการเขียนที่ใช้กระบวนการอย่างเป็นระบบด้วยตนเองอย่างชัดเจน เริ่มตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล การจัดระบบความคิด เพื่อจัดทำโครงร่างก่อนลงมือเขียน รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนความคิดผ่านการประเมินงานเขียนของเพื่อน เพื่อให้ผลงานการเขียนที่มีคุณภาพมากที่สุด

ขั้นตอนในการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ

การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ ผู้สอนจำเป็นต้องฝึกฝนทักษะการเขียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ เพื่อให้งานเขียนของผู้เรียนมีคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

White, R. & Arndt, V. เสนอขั้นตอนในการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) การเรียบเรียงความคิด เป็นการรวบรวมข้อมูลและการทำความเข้าใจแนวคิดเหล่านั้น โดยใช้แผนภูมิความคิดแบบต่าง ๆ การระดมสมอง การใช้แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์ 2) การสื่อความหมายเป็นการสอนให้ผู้เขียนคำนึงถึงผู้อ่านงานเขียน เพื่อให้สามารถเลือกรูปแบบการเขียนที่เหมาะสมได้ 3) การเขียน เป็นการเขียนแสดงความคิดในรูปเรียบเรียง การใช้ตัวเชื่อมที่ทำให้ข้อความราบรื่นและการเลือกใช้คำ และ 4) การปรับปรุงประกอบด้วย 3 กิจกรรม ข้อความ โดยใช้การวิเคราะห์งานเขียนเพื่อศึกษาวิธีการนำเสนอความคิด ได้แก่ รูปแบบการเขียน รูปแบบการคือ 4.1) การตรวจโดยผู้สอน 4.2) การให้ผู้เรียนปรับแก้งานเขียนของตนเอง และ 4.3) การแก้ไข คือ การตรวจสอบความถูกต้องของการเขียน ซึ่งการตรวจดังกล่าวเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขงานของตนได้ (White, R. & Arndt, V., 1991)

Brown, H. D. กล่าวถึง ขั้นตอนการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการไว้ ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมการการเขียน เป็นการระดมสมองโดยให้ผู้เรียนถามตัวเอง เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร จากนั้นเรียงลำดับความคิดหรือศึกษาข้อมูล กิจกรรมที่ใช้ในขั้นนี้จำเป็นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดโดยกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหาข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการเขียนของตนเอง 2) ขั้นการเขียนงานฉบับร่าง คือ การเว้นบรรทัดงานเขียน เพื่อไว้แก้ไขงาน โดยเขียนบนบรรทัดของกระดาษว่าง เว้นไว้อีกหนึ่งหน้าไว้แก้งานหรือเว้นกระดาษไว้ หรือเขียนโดยที่กระดาษยังเหลือ โดยใช้สัญลักษณ์โยงไปที่เนื้อหาจะแก้หรือใช้วิธีขีดฆ่าคำที่ผิดหรือใช้ยางลบลบคำ วิธีการเช่นนี้จะช่วยให้เห็นโครงร่างของงานฉบับแรกได้ ผู้เรียนอาจกลับมาใช้ประโยคเดิมในภายหลัง หรือกลับมาใช้คำซ้ำเพื่อให้ประโยคได้ใจความที่ดีที่สุด และ 3) ขั้นทบทวน เป็นการตรวจสอบงานตามสิ่งที่ต้องการเขียน และเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นการทบทวนผลงานเพื่อประเมินปรับ แก้ไขผลงานในด้านการใช้ภาษา คำ และเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้อ่านมากที่สุด (Brown, K. A. & Hood, S., 1989)

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ อธิบายขั้นตอนการสอนเขียนที่เน้นกระบวนการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นก่อนเขียน คือ การเตรียมความพร้อมก่อนลงมือเขียน ขั้นตอนนี้ถือว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะค้นหาคำว่าอะไร คือ สิ่งที่ต้องการนำเสนอต่อผู้อ่าน ต้องมีการค้นคว้าหาข้อมูลและระดมความคิดเพื่อใช้ในการเขียน 2) ขั้นเขียนร่าง คือ ผู้เรียนนำความคิดและข้อมูลที่ได้มาจากขั้นก่อนเขียนมาเรียบเรียงเป็นตัวอักษร ผู้สอนอาจใช้วิธีสาธิตการเขียนหรือใช้คำถามกระตุ้นความคิด 3) ขั้นการอ่านทบทวน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนอ่านทบทวนเพื่อแก้ไขงานเขียนของตนเอง โดยจะอ่านซ้ำหลาย ๆ รอบเพื่อตรวจสอบข้อผิดพลาด แก้ไขคำหรือประโยคที่ไม่ชัดเจนให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยมีผู้สอนให้ความช่วยเหลือและเพื่อนร่วมชั้นให้คำแนะนำร่วมด้วย 4) ขั้นการแก้ไข เป็นการแก้ไขงานเขียนเพื่อให้อยู่ในรูปแบบที่ถูกต้องและมีความสมบูรณ์ ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับหลักภาษา เช่น ตัวสะกด เครื่องหมายวรรคตอน โครงสร้างของประโยค เป็นต้น ขั้นตอนนี้จะทำให้งานเขียนมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และ 5) ขั้นการนำเสนองานเขียนขั้นสุดท้าย เป็นการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจจากประสบการณ์ของผู้เรียนสู่งานเขียน และนำผลงานของตนเองนำเสนอหรือเผยแพร่ให้กับเพื่อนในห้อง ผู้สอนและผู้ปกครองเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในการสร้างสรรค์ผลงาน (ชัยวัฒน์ สุทธิวัฒน์, 2561) เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เขียนขอสังเคราะห์ขั้นตอนในการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการจากนักวิชาการดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์ขั้นตอนในการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ

ขั้นตอน/นักวิชาการ	(Brown, K. A. & Hood, S., 1989)	(White, R. & Arndt, V., 1991)	(ชัยวัฒน์ สุทธิวัฒน์, 2561)	ผู้เขียน
เตรียมการ	✓	✓	✓	✓
เขียนโครงร่าง	✓	✓	✓	
ลงมือเขียน	✓	✓	✓	✓
ทบทวน	✓		✓	✓
แก้ไข		✓	✓	✓
นำเสนอ			✓	✓

จากการศึกษาขั้นตอนการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการจากนักวิชาการ พบว่า ขั้นตอนที่มีความสอดคล้องกัน จึงสามารถสรุปขั้นตอนการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมความพร้อม ก่อนจะลงมือเขียน เริ่มจากวางแผน กำหนดหัวข้อหรือประเด็นในการเขียน สืบหาข้อมูล รวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 เขียนโครงร่างและลงมือเขียน ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาจัดลำดับความคิดให้เป็นระบบ เพื่อให้เป็นโครงร่างที่มีความชัดเจน กระชับ สมเหตุสมผล โครงร่างที่ผู้เรียนเขียนอาจมีการปรับแก้ไขได้ตลอดเวลา เพื่อให้ได้โครงร่างที่มีความชัดเจนมากที่สุด เพื่อนำไปสู่การลงมือเขียนเรียงความ

ขั้นตอนที่ 3 ทบทวน เป็นขั้นตอนการประเมินผล เพื่อตรวจทานแก้ไขความชัดเจนของเรื่อง ถือเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน ผ่านกิจกรรมที่ผู้เรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน อาจทำเป็นคู่ กลุ่ม หรือทั้งชั้นเรียนก็ได้ หลังจากนั้นผู้สอนเป็นผู้ตรวจงานเขียนพร้อมให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้ผู้เรียนทบทวนงานเขียนของตนเองมีข้อดีและข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อไปสู่ขั้นตอนที่ 4

ขั้นตอนที่ 4 แก้ไข หลังจากผู้เรียนได้รับคำแนะนำจากผู้สอนและเพื่อนแล้ว ผู้เรียนนำข้อบกพร่องจากขั้นตอนที่ 3 ไปเขียนแก้ไขใหม่ เพื่อให้ได้งานเขียนที่สมบูรณ์ที่สุด

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอ ผู้เรียนได้งานเขียนฉบับสุดท้ายที่ถือว่าสมบูรณ์ที่สุดจากกิจกรรมการเรียนรู้

เทคนิคการใช้คำถาม (Questioning Techniques)

การใช้คำถามถือเป็นเทคนิคที่ช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน ดังนั้น การใช้คำถามที่เหมาะสมจะช่วยกระตุ้นกระบวนการคิดและทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนสนุกสนานมากขึ้น คำถามที่ผู้สอนใช้จำเป็นต้องอาศัยระดับการคิดควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะแนวคิดของ Bloom's Taxonomy Revised ที่ได้กำหนดลำดับขั้นของกระบวนการคิด 6 ประเภทตามลำดับ ดังที่ กิตติชัย สุทธิโนบล, วัชรวิทย์ เล่าเรียนดี กล่าวสอดคล้องกันว่า ผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจลักษณะของความรู้และพฤติกรรมแต่ละระดับเพื่อการใช้คำถามที่ถูกต้อง ดังนี้

1) การถามคำถามเพื่อการเรียนรู้ในระดับความจำ หมายถึง การถามคำถามในระดับที่ผู้เรียนสามารถตอบได้ว่าสิ่งที่เรียนรู้มีอะไรบ้าง คำตอบที่ได้มาจากจดจำ ดังนั้น คำถามลักษณะนี้มักเป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูล สาร

รายละเอียด และผู้เรียนไม่ได้ใช้การคิดสำหรับการตอบคำถามนี้เลย พฤติกรรมที่บ่งชี้ ได้แก่ บอก รวบรวม เล่า ชี้ จัดลำดับ ระบุ ให้ความหมาย ท่องจำ เลือก 2) การถามคำถามเพื่อการเรียนรู้ในระดับความเข้าใจ หมายถึง การถามคำถามในระดับที่ผู้เรียนเข้าใจความหมายสัมพันธ์กับโครงสร้างของสิ่งที่เรียน และสามารถอธิบายสิ่งที่เรียนรู้นั้นได้ด้วยคำพูดของตนเอง คำถามลักษณะนี้ผู้เรียนได้ใช้การคิดบ้างเล็กน้อย พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ อธิบาย ขยายความ เปรียบเทียบ แปลความหมาย แสดงความคิดเห็น สรุปย่อ บอกใจความสำคัญ 3) การถามคำถามเพื่อการเรียนรู้ในระดับการนำไปใช้ หมายถึง การถามคำถามในระดับที่ผู้เรียนนำข้อมูล ความรู้และความเข้าใจที่ได้เรียนรู้มาไปใช้ในการหาคำตอบและแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ คำถามระดับนี้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดมากขึ้น พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ประยุกต์ ปรับปรุง แก้ปัญหา เลือก จัดทำ 4) การถามคำถามเพื่อการเรียนรู้ในระดับความการวิเคราะห์ หมายถึง การถามคำถามในระดับที่ผู้เรียนต้องใช้การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและการคิดที่ลึกซึ้ง ผู้เรียนต้องใช้ความคิดหาคำตอบจากการแยกแยะข้อมูล และหาความสัมพันธ์ของข้อมูล หรือกล่าวคือ ผู้เรียนต้องรู้ว่าอะไรเป็นสาเหตุ หรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง ปรากฏการณ์นั้น เป็นระดับขั้นที่ผู้เรียนได้ใช้การคิดมากขึ้น พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ จำแนกแยกแยะ หาเหตุผล หาหลักฐาน หาความสัมพันธ์ จัดกลุ่ม หาหลักการ 5) การถามคำถามเพื่อการเรียนรู้ในระดับการประเมินค่า หมายถึง การถามคำถามในระดับที่ผู้เรียนต้องใช้ตัดสินคุณค่า สามารถตั้งเกณฑ์ในการประเมินหรือตัดสินคุณค่า รวมทั้งแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้นได้ เป็นระดับขั้นที่ผู้เรียนได้ใช้การคิดมาก พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ วิพากษ์วิจารณ์ ตัดสิน ประเมินค่า ตีค่า กำหนดเกณฑ์ หรือมาตรฐานตัดสินใจ และ 6) การถามคำถามเพื่อการเรียนรู้ในระดับการสร้างสรรค์ หมายถึง การถามคำถามในระดับที่ผู้เรียนต้องนำเอาองค์ความรู้ต่าง ๆ มาบูรณาการใช้ร่วมกันในด้านความสอดคล้องของความรู้ และนำเอาความรู้เดิมมาจัดระบบจนเกิดเป็น องค์ความรู้ใหม่และนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจเป็นชุดความรู้ใหม่ รูปแบบการวางแผนที่แตกต่างกันไป จากเดิม ผลผลิตใหม่ เป็นระดับขั้นที่ผู้เรียนได้ใช้การคิดมาก พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ การออกแบบ การตั้ง สมมติฐานและพิสูจน์สมมติฐานที่ตั้งไว้ (กิตติชัย สุชาสินโบล, 2558); (วัชร เล่าเรียนดี, 2556)

สรุปได้ว่า การใช้คำถามในการจัดการเรียนรู้จึงไม่ควรถามคำถามที่ผู้เรียนใช้เพียงจดจำความรู้ ข้อเท็จจริงเท่านั้น ควรถามคำถามตั้งแต่ระดับการนำไปใช้ขึ้นไป เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดในระดับสูง ในการถามคำถามผู้สอนต้องใช้เวลาผู้เรียนในการคิดก่อนตอบ เนื่องจากสาเหตุที่ทำให้การใช้คำถามในกิจกรรม การเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จ คือ การที่ผู้สอนถามแล้วต้องการคำตอบในทันทีโดยไม่ใช้เวลาผู้เรียนในการ คิดหาคำตอบ

ขั้นตอนการใช้คำถามในการจัดการเรียนรู้

กิตติชัย สุชาสินโบล กล่าวถึง ขั้นตอนการใช้เทคนิคการตั้งคำถามในการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้ 1) ขั้น วางแผนการใช้คำถาม ผู้สอนควรวางแผนว่าจะใช้คำถามเพื่อวัตถุประสงค์ใด และใช้รูปแบบใดที่สอดคล้องกับ เนื้อหาและวัตถุประสงค์ของบทเรียน 2) ขั้นเตรียมคำถาม ผู้สอนควรสร้างคำถามอย่างมีหลักเกณฑ์ และเป็น ระบบ 3) ขั้นการใช้คำถาม ผู้สอนสามารถใช้คำถามได้ทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถ สร้างคำถามใหม่ที่นอกเหนือจากที่คำถามที่เตรียมไว้ แต่ต้องมีความสอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาและ

สถานการณ์นั้น ๆ และ 4) ขั้นสรุปและประเมินผล ผู้สอนสามารถใช้คำถามเพื่อสรุปบทเรียนหรือประเมินผลผู้เรียนร่วมกัน (กิตติชัย สุธาสิโนบล, 2558)

อริยญา บุญธรรม กล่าวถึง ลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้คำถาม ดังนี้ 1) ขั้นก่อนการสอน ประกอบด้วย การวิเคราะห์รายวิชาตามผลลัพธ์การเรียนรู้ และการวางแผนการใช้คำถามว่าจะใช้ในขั้นตอนใดของการสอน 2) ขั้นดำเนินการ ผู้สอนสามารถใช้คำถามในทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะขั้นนำเข้าสู่บทเรียน การใช้คำถามสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนได้ทบทวนตัวเองเพื่อใช้ในการตั้งเป้าหมายของผู้เรียนได้ ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถใช้คำถามนอกเหนือจากที่เตรียมไว้ แต่จะต้องเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์ และการสถานการณ์นั้น ๆ และ 3) ขั้นสรุปและประเมินผลการใช้คำถาม กิจกรรมดังกล่าวทำให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในตนเองเพิ่มขึ้น เชื่อมโยงความรู้เดิมกับประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติ เห็นข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองต่อไป (อริยญา บุญธรรม, 2563)

จากการศึกษาขั้นตอนการใช้คำถามในการจัดการเรียนรู้ ผู้เขียนขอแนะนำให้ผู้สอนดำเนินการใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นวางแผนก่อนการสอน คือ ผู้สอนต้องวิเคราะห์วัตถุประสงค์ เนื้อหา เพื่อสร้างคำถามล่วงหน้าอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อเตรียมคำถามให้ทั่วถึงสำหรับผู้เรียน 2) ขั้นการใช้คำถาม ผู้สอนใช้คำถามในทุกขั้นตอนในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นตั้งแต่ระดับการคิดขั้นการนำไปใช้เป็นต้นไป เพื่อฝึกทักษะการคิดขั้นสูงให้กับผู้เรียน และ 3) ขั้นสรุปและประเมินผล เป็นการสรุปบทเรียนและให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักรู้ตนเองว่ามีข้อดีและข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเขียนเรียงความของผู้เรียนต่อไป

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ และเทคนิคการใช้คำถาม พบว่า แนวคิดทั้งสอง สามารถพัฒนาความสามารถในการเขียนและการคิดได้เป็นอย่างดี ดังที่ ศุภวรรณ สัจจิตบูล, จรรยาภรณ์ จันทรป๋อง มีการนำแนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการมาใช้ในการสอนการเขียน (ศุภวรรณ สัจจิตบูล, 2553); (จรรยาภรณ์ จันทรป๋อง, 2565) นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยของ ไศรยา ชุ่มเพ็ญพันธุ์ ที่มีการนำคำถามขั้นสูงของบลูมมาใช้ในการเรียนรู้การเขียนเรียงความ พบว่า ความสามารถในการเขียนเรียงความของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (ไศรยา ชุ่มเพ็ญพันธุ์, 2562)

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเรียงความตามแนวการสอนแบบเน้นกระบวนการร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม

ผู้เขียนขอเสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความสำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังรายละเอียดภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเรียงความที่ใช้แนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม

จากขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเรียงความที่ใช้แนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนเรียงความ ผู้เขียนได้นำขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน

1 ห้อง รวมทั้งสิ้น 32 คน ผ่านนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีผู้เขียนเป็นอาจารย์นิเทศก์ โดยหัวข้อที่ใช้เป็นหัวข้อที่ผู้เรียนกับผู้สอนได้อภิปรายร่วมกัน คือ การใช้ภาษาไทยในยุคดิจิทัล กิจกรรมการเรียนรู้เริ่มจากผู้สอนบรรยายความรู้พื้นฐานของการเขียนเรียงความ ได้แก่ ความหมาย องค์ประกอบ ลักษณะของเรียงความที่ดี ขั้นตอนการเขียนเรียงความ เมื่อการบรรยายเสร็จสิ้นแล้ว จึงดำเนินการสอนตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเขียนเรียงความที่ใช้แนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม ดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อม ผู้สอนและผู้เรียนเริ่มเสนอหัวข้อที่สนใจร่วมกัน อาจเป็นหัวข้อที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียนในช่วงเวลานั้นและมีความสัมพันธ์กับวิชาภาษาไทย เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเขียนให้กับผู้เรียน กิจกรรมที่ใช้ควรเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมกับผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นความคิด คำถามที่ใช้ในขั้นนี้เป็นระดับความจำ และความเข้าใจ ผู้เรียนนำหัวข้อที่ได้ไปอภิปรายร่วมกัน หลังจากนั้นผู้เรียนรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับหัวข้อการเขียนเรียงความให้มากที่สุด

ขั้นที่ 2 เขียนโครงร่างและลงมือเขียน ผู้เรียนจัดระบบความคิดจากข้อมูลที่ตนเองค้นคว้ามาแล้ว เขียนเป็นโครงร่าง อาจทำให้ลักษณะแผนภูมิ หรือแผนผังความคิด ซึ่งโครงร่างดังกล่าวสามารถปรับแก้ไขได้ตลอดเวลา หลังจากนั้นผู้เรียนลงมือเขียนเรียงความตามโครงร่างฉบับที่สมบูรณ์ที่สุด ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นความคิด คำถามที่ใช้ในขั้นนี้เป็นระดับการนำไปใช้ และการวิเคราะห์

ขั้นที่ 3 ทบทวน ผู้เรียนอ่านทบทวนงานเขียนของตนเองให้รอบคอบ หลังจากนั้นนำมาให้เพื่อนอ่านงานเขียนเพื่อตรวจสอบและให้ข้อมูลย้อนกลับ อาจทำให้รูปแบบกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเป็นคู่ หรือกิจกรรมกลุ่มก็ได้ แต่ทุกคนต้องได้รับการตรวจสอบและได้ข้อมูลย้อนกลับในงานเขียนของตนเอง ในขั้นนี้ผู้สอนจะใช้คำถามกระตุ้นความคิดในระหว่างทำกิจกรรม หลังจากนั้นผู้สอนตรวจงานเขียนและให้ข้อมูลย้อนกลับเช่นกัน กิจกรรมดังกล่าวอยู่ภายใต้การมีปฏิสัมพันธ์ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนทราบจุดดีหรือจุดบกพร่องแล้วนำไปแก้ไขปรับปรุงงานเขียน ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นความคิด คำถามที่ใช้ในขั้นนี้เป็นระดับการนำไปใช้ และการประเมินค่า

ขั้นที่ 4 แก้ไข ผู้เรียนนำข้อบกพร่องที่ได้จากขั้นที่ 3 มาแก้ไขปรับปรุงงานเขียนของตนเองจากข้อมูลย้อนกลับที่ผู้เรียนได้จากเพื่อนและผู้สอน ในขั้นนี้ผู้สอนจะใช้คำถามกระตุ้นความคิดในระหว่างทำกิจกรรมเช่นกัน คำถามที่ใช้ในขั้นนี้เป็นระดับการนำไปใช้ การวิเคราะห์ และการประเมินค่า

ขั้นที่ 5 นำเสนอ ผู้เรียนนำเสนอผลงานการเขียนเรียงความของตนเอง โดยอาจให้ผู้เรียนนำเรียงความของตนเองมาอ่านให้เพื่อนฟัง หรือนำเสนอผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้ทันสมัยสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ในขั้นนี้ผู้สอนจะใช้คำถามกระตุ้นความคิดในระหว่างทำกิจกรรมเช่นกัน คำถามที่ใช้ในขั้นนี้เป็นระดับการประเมินค่า การสร้างสรรค์

หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้ว ผู้สอนได้ตรวจเรียงความตามเกณฑ์การให้คะแนน พบว่า ผู้เรียน จำนวน 26 คน มีคะแนนอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.85 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.25 และผู้เรียน จำนวน 6 คน มีคะแนนอยู่ระดับพอใช้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.67 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 18.75 แสดงให้เห็นว่าขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียน

เรียงความที่ใช้แนวการสอนเขียนแบบกระบวนการร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามสามารถพัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความได้อย่างเป็นรูปธรรม

สรุป

บทความวิชาการเรื่องนี้ สรุปได้ว่า กระบวนการเขียนเรียงความ แนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ (Process Writing Approach) เทคนิคการใช้คำถาม (Questioning Techniques) และการออกแบบการเรียนรู้ การเขียนเรียงความตามแนวการสอนแบบเน้นกระบวนการร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ (Process Writing Approach) เทคนิคการใช้คำถาม (Questioning Techniques) ซึ่งเป็นการบูรณาการที่มุ่งพัฒนาทั้งทักษะการเขียนและกระบวนการคิดของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ แนวการสอนดังกล่าวมีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน คือ การเตรียมความพร้อม การเขียนโครงร่างและลงมือเขียน การทบทวน การแก้ไข และการนำเสนอผลงาน ขั้นตอนดังกล่าวเป็นการนำแนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการมาใช้ควบคู่กับเทคนิคการใช้คำถาม ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความได้อย่างเป็นระบบ ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดควบคู่กับการเขียนผ่านเทคนิคการใช้คำถามของผู้สอนตลอดการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือและกระตุ้นกระบวนการคิดของผู้เรียน ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแต่ละขั้นมีคำอธิบายที่เข้าใจง่าย ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญทำให้สามารถเขียนเรียงความได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการลงมือปฏิบัติจริง พร้อมกับการมีปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน และได้รับคำแนะนำจากผู้สอนซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้ ในบทความได้สะท้อนปัญหาของการเรียนการสอนการเขียนเรียงความที่มักเน้นการสั่งงานโดยไม่พัฒนากระบวนการคิด ทำให้ผู้เรียนจำนวนมากไม่สามารถเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้แนวทางแบบเน้นกระบวนการจึงช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ วางแผน และแก้ไขงานเขียนของตนเองได้อย่างเป็นขั้นตอน ทั้งยังเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยมีการประเมินตนเองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้น สำหรับเทคนิคการใช้คำถามนั้น บทความชี้ให้เห็นว่า การตั้งคำถามที่ดีสามารถกระตุ้นความคิดระดับสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กรอบแนวคิดของ Bloom's Taxonomy Revised ซึ่งแบ่งคำถามออกเป็น 6 ระดับ ได้แก่ ความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์ โดยผู้สอนสามารถนำคำถามเหล่านี้มาใช้ในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียน ดังนั้น บทความได้นำแนวคิดทั้งสองมาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านการเขียนเรียงความอย่างชัดเจน โดยส่วนใหญ่สามารถเขียนได้ในระดับดี และมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าการใช้แนวทางการสอนที่เน้นกระบวนการ และเทคนิคการตั้งคำถามช่วยเสริมสร้างทักษะการเขียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2558). เทคนิคการใช้คำถาม. ใน สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (หน้า 95-106). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พ.ศ. พัฒนา จำกัด.
- จรรยาภรณ์ จันทร์ป๋อง. (2565). การพัฒนากิจกรรมการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการผ่านประเด็นสังคม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเชิงวิชาการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิรวัดน์ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ. (2562). การเขียนสร้างสรรค์ Creative Writing. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ชนาธิป พรกุล. (2557). การสอน กระบวนการคิด ทฤษฎีและการนำไปใช้. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิวัฒน์. (2561). 80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง. (2555). การพัฒนาทักษะการเขียน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรวรรณ ศรียาภัย. (2557). การเขียนเพื่อการสื่อสาร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2556). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. (พิมพ์ครั้งที่ 10). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศุภวรรณ สัจจิตกุล. (2553). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยบูรณาการแนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ เนื้อหา และประเด็นเขียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไศรยา ชุ่มเพ็งพันธุ์. (2562). การพัฒนาความสามารถการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์เสริมด้วยคำถามขั้นสูงของบลูม. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมชาย ทุนมาก. (2567). การพัฒนาความสามารถการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความยึดมั่นผูกพันกับการเรียนต่างกัน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO - 5 STEPS) ร่วมกับแบบฝึกทักษะที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- _____. (2552). คู่มือการเรียนการสอนภาษาไทย คิดและเขียนเชิงสร้างสรรค์: เรียงความ ย่อความ สรุปความ ช่วงชั้นที่ 2 - 4. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การค้ำของสำนักงานคณะกรรมการ สกสค.
- สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย. (2538). วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรสุมา ถาวรสุขอนันต์. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจีเพสที่มีต่อความสามารถในการเขียน เรียงความและเจตคติต่อการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรัญญา บุญธรรม. (2563). เทคนิคการใช้คำถามในการจัดการเรียนการสอนการพยาบาล. วารสารการพยาบาล และการศึกษา, 12(4), 1-14.
- Anderson, L. et al. (2001). A Taxonomy for learning, teaching and assessing: A revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives. New York: Adison Wesley Longman.
- Brown, K. A. & Hood, S. (1989). Writing Matters: Writing Skills and Strategies for Students of English. Cambridge: Cambridge University Press.
- Flower, L. & Hayes, J. R. (1980). The Cognition of Defining a Rhetorical Problem. College Composition and Communication, 31(1), 21-28.
- Hyland, K. (2003). Second language writing. New York: Cambridge University Press.
- Lapp, R. E. (1985). The Process Approach to writing: Towards a Curriculum for international students. Occasional Paper Series 2. Honolulu: University Of Hawaii at Manoa.
- White, R. & Arndt, V. (1991). Process Writing. London: Longman.